

УДК 82.09:[7.049.1:(477.83/.86)]

**ANIMA GALICIANA І/ЧИ FATA MORGANA:
РЕАЛЬНА Й ВІРТУАЛЬНА ГАЛИЧИНА
В ЛІТЕРАТУРІ ТА МЕНТАЛЬНОСТІ**

Роман ГОЛИК

*Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України,
вул. Козельника, 4, Львів, 79026, Україна,
e-mail: inukr@inst-ukr.lviv.ua*

Розглянуто еволюцію образу Галичини в художній літературі, мемуарах, історіографічному дискурсі та ментальності загалом. Проаналізовано семіотику цього образу як наслідок реальної історії полікультурного й багатонаціонального регіону та як продукт міфотворчості його мешканців.

Ключові слова: Галичина, образ, література, історія, міф, ментальність, стереотип.

Образ Галичини, довкола якого точаться щораз то жвавіші дискусії, має вже певну традицію дослідження в різних гуманітарних науках [16, 18]. Літературознавці концентруються на трансформації цієї ідеологеми у дзеркалі художнього мислення. Історики звертають увагу на його ментальні проєкції й ремінісценції в мемуарах та документах. Культурологи ж намагаються поєднати ментальне з літературним, бо нерідко провести межу між цими проєкціями важко. Зрештою, усі разом (свідомо чи несвідомо) формують ще один образ регіону, за яким і так тягнеться довгий шлейф міфів, закорінених у масовій свідомості. Аналізувати його непросто. Розуміння того, чим є Галичина, мінливе в історико-географічному, в художньо-літературному сенсі. Межі цього поняття то звужуються, то розширюються. Вони дещо розмиті навіть на хронологічній сітці/лінії історичного процесу та виразно різняться в рецепції вихідців з різних етнокультурних спільнот, які населяли чи населяють цей край. Нарешті, Галичина постає дуже різною в перспективі індивідуального сприймання, забарвленого особистісними емоціями. Тому її образ нагадує постмодерністичну «різому», імпресіоністичний і експресіоністичний «потік свідомості», заплутану конструкцію чи феномен, який лише частково піддається систематизації й раціональній інтерпретації. Спробуємо пунктирно окреслити лише кілька вимірів, в яких існує «проблема образу Галичини» [див. також: 4, 5].

Галичина: віртуальна й реальна географія. Насамперед, справу ускладнює непроста історія конструювання ментальної й реальної адміністративної географії Галичини ХІХ–ХХ століть. Виокремлена австрійськими державними чинниками з колишнього простору Речі Посполитої наприкінці 70-х років ХVІІІ століття, Галиція й Лодомерія хронологічно була спадкоємицею ранньоновітнього Руського Воєводства (Русі, Червоної Русі). Однак віртуально (з політичних міркувань) вона стала ніби про-

довженням середньовічного Галицько-Волинського князівства¹. Об'єднання в одних кордонах різноетнічного населення спричинило й ментальний розкол в уявленнях про нібито унітарну Галичину. Уже в середині XIX століття з'явилася вимога відокремлення західної (польської) Галичини від східної (української), яку, однак, не реалізували. Так чи інакше, переділ територій наприкінці XVIII – на початку XX століть став ментальним переломом, який визначив візію минулого й майбутнього краю. Ретроспективно Галичина й Володимирія не просто актуалізували, а й формували уявлення про княжу Галичину й Волинь. З іншого боку, картина сучасної Галичини визначила образ Русі та Червоної Русі (Руського й Белзького воєводства) пізнього середньовіччя та раннього нового часу. До розпаду Габсбурзької монархії у 1918 році українці, нав'язуючи до княжої традиції, претендували на Галичину як на власну територію. Натомість поляки вбачали у ній колишню Червону Русь – частину давньої Речі Посполитої, яку розділили між собою сусідні держави, отже – уламок «Польської Ірреденти». Водночас ще з 1840–1850-х років відносно цілісний «руський» образ Галичини поступово став розпадатися на той, який через стадію «м'якого русинства» у підсумку став українським, і той, що через етап русофільства/старорусинства/«твердого» русинства трансформувався в москвофільський. В ідеологічній географії народоців/українофілів Галичина разом із Буковиною й Закарпаттям була частиною Підавстрійської Русі, а та своєю чергою – складовою невоз'єднаної України («України Ірреденти»). Натомість у географії москвофілів Галицька Русь була частиною «Русі Під'яремної», що в ідеалі мала б знов поєднатися з «вільними» Малою, Великою та Білою Руссю у формі Російської імперії. Натомість євреї, які населяли більшість містечок, хоч і не робили спеціальних декларацій, проте також мали право вважати Галичину власною територією. Конструювання іміджу міжвоєнної *Małopolski Wschodniej* й *Ziemi Czerweńskiej* після 1918 року мало стати антидотом – заміником образу Галичини як австрійської ідеологеми з «руськими» (українськими) історичними ремінісценціями². Зі свого боку, українці ще з початку XX століття вагалися між образами Галичини й Західної України: саме ідеологією соборництва була продиктована назва їхньої держави – ЗУНР у 1918–1919 роках. Водночас українські та польські етнографи й діалектологи XIX–XX століть вбачали в

¹ Фактично, назва приєднаних володінь (Галичина й Володимирія) була прикладом семіотичної симуляції: реально до Австро-Угорської монархії увійшла лише середньовічна Галичина (насамперед, Галицька та Перемишльська землі), натомість згадка про давню Волинь (Володимирію) була, радше, історичним фантомом, даниною традиції та виразом династичних претензій. Вона фігурувала, переважно, в офіційному кліше, натомість у повсякденному спілкуванні побутувала саме Галичина (*Galicia*). Географічний обсяг цього поняття флюктував (чи дрейфував) аж до 1847 року, коли до складу Галичини ввійшов також Краків /Велике Королівство Краківське (отже, частина не княжої Галичини, а історичної Малопольщі).

² Її вважали наслідком окупації чужою державою, хоча австрійську *Galicyju*, особливо в добу її автономії, у польському середовищі сприймали й з ностальгією, як зародок пізнішої державності. Крім того, місцевим полякам імпонував статус Львова як столиці, а не провінції. Нова назва краю, поділеного на Львівське, Тернопільське та Станіславівське воєводства, навпаки, мала означати його єдність з історичною Польщею.

Галичині/Східній Малопольщі/Західній Україні ще кілька уявних спільнот: Бойківщину, Наддністрянщину, Надсяння, Гуцульщину, Лемківщину, Опілля, Поділля тощо. Це до певної міри ускладнювало картину. Ліквідація міжвоєнної Польщі 1939 року та приєднання Східної Галичини до УРСР поділило її між Західною Україною, що відійшла до СРСР, й німецьким Генерал-Губернаторством з осідком у Кракові. 1941 рік, й початок нацистської окупації приніс нові зміни у віртуальну й реальну географію цієї території. Її виділили у дистрикт «Галичина», відокремивши від райсхкомісаріату «Україна», підкреслюючи у такий спосіб австрійську (німецьку) епоху в історії регіону. Зрештою, 1944 року Східна Галичина стала знову «Західною Україною» чи «Радянським Прикарпаттям», натомість Західна Галичина – частиною східних воєводств Польської народної республіки (ПНР). Нинішні жителі регіону та незалежної України також вагаються, з яким образом найадекватніше співвіднести свій край: з «Галичиною», яка має австрійську міфологію, але асоціюється з княжою добою, чи зі «Західною Україною», що відповідає соборницьким прагненням й післявоєнними реаліям.

Література/літератури в Галичині й Галичина в літературі: етнокультурні міфології й естетичні традиції. Отже, підстави неоднакового трактування краю різні. З одного боку – політична історія Східної Європи, з іншого – змінна «етнодемографія» самої Галичини [3], яка відобразилася в багатокультурності краю, насамперед його міст. Обертаючись у середовищі своїх національних спільнот, жителі Галичини, навіть проживаючи поруч насправді мешкали у різних ментальних вимірах, і це частково відобразилося у їхній мемуарх та художній літературі. Водночас національні спільноти, які населяли край, були неоднорідними; їхня ідеологія змінювалася у часі, а літературні традиції трансформувалися у руслі панівних естетичних стилів та напрямів. Тому, з одного боку, можна б навіть говорити про галицьку літературу ХІХ–ХХ століть, з огляду на особливості формування (а також, мовну форму, особливості світобачення, специфіку життєвих реалій) не лише українського, але й польського та єврейського письменства регіону [дискусію стосовно цієї проблеми див: 6]. При цьому фактор Галичини як перехрестя культур створює певні труднощі для національної класифікації літературних традицій. Скажімо, не завжди зрозуміло, куди віднести тексти галицьких письменників русо- чи москвофільської орієнтації [див: 1, 2, 8]¹. Не менш особливе місце займає

¹ Такі тексти, як «Калинин сруб» В. Ваврика, мовою й мотивами виразно тяжіли до російської літератури (конкретніше, до російського еміграційного письменства). Однак ті ж самі автори писали українською й за мотивами українського фольклору. Так само частину текстів Я. Головацького і більшість «творів для народу» І. Наумовича, попри ідеологічну спрямованість, також можна віднести до української літератури. Частково це ж стосується навіть мемуаристики Б. Дідицького, і, тим більше, творів тих, хто дотримувався «твердої» орієнтації, однак не зовсім поділяв «общеруську» ідею (А. Добрянського, В. Хиляка / Єроніма Аноніма) тощо. Водночас принаймні на частину цих текстів претендує російська літературна традиція, виділяючи їх в окрему «карпаторусскую літературу» / «галицко-русское общественно-литературное движение» [1, 2], або відводячи роль популяризації російської літератури серед місцевого населення [8].

частина єврейської літератури регіону¹. У такий спосіб Галичина стала, з одного боку, територією, на якій перетинаються й функціонують різні літератури Сходу й Центру Європи, а з іншого – місцем народження текстів, що відображали її власну історичну специфіку. Тому локальні літературні традиції (українську, польську, єврейську), з одного боку, можна розглядати як варіанти відповідних національних літератур, а з іншого – як відносно автономні «галицькі літератури», що виникли на межі різних культур. З такого погляду, літературну історію краю поділяють на кілька окремих історій.

Образ Галичини в різних літературних та мемуарних традиціях краю водночас і подібний, і не схожий на інший. Парадоксально, але Галичину як ціле описують передусім ті, хто не народився тут, а приїхав сюди ззовні. Насамперед, це австрійці та німці, для яких цей регіон досить часто – не надто розвинена й етнічно різношерста провінція. Вона цікава як екзотичний край, однак дуже віддалена від джерел цивілізації. Для одних така віддаленість слугує символом майже руссоїстської близькості до природи, котра робить людину щасливою, інших, навпаки дратує й навіть страшить, бо означає упослідженість та нещасливу долю регіону [13, 15]. Ці тенденції можна спостерегти також у мемуарах представників інших націй Австрійської імперії, наприклад, чеха К. Запа [7]. Утопія «галицького Ельдорадо» й антиутопія «*śród galicyjskiej*» розділяла навпіл також польську літературну й мемуарну традиції. Частково це залежало від часу, коли той чи інший автор писав свої спомини чи/і художні тексти². Водночас і для польської, і для української традиції важливою була міфологія Галичини як П'ємонту – території, яка генерує національний дух. Проте і цей образ мав антипода: картину дуже консервативної провінції, яка, породжуючи передові ідеї, монополізує їх і не дає вільно розвиватися. Звідси, – уявлення про «вузьколобих», вражених містечковими інтригами галичан та «галичанства» як різновиду провінційності [12]. Отож, окрім «доброї» Галичини, в літературі й мемуарах існувала також Галичина «погана».

При цьому автори формували не стільки образ регіону загалом, а картини конкретних міст і сіл краю або узагальнені образи галицького міста й села. У польських та єврейських текстах увага прикута, головню, до міст та містечок³. Не випадково саме

¹ Твори, написані їдишем, фактично, герметично закриті всередині єврейської галицької традиції, відгороджені від решти текстів графікою й мовою. Однак навіть їх зараховують до так званої «єврейсько-польської літератури» – насамперед тому, що значна частина євреїв Галичини була асимільована та інкорпорована у польське суспільство. Водночас польськомовні твори Б. Шульца опиняються між двома культурами, а тексти С. Вінченза – навіть між трьома: польською, українською та єврейською. Їх можна, звичайно, прив'язувати лише до однієї традиції, але така ідентифікація не буде повною.

² Наприклад, львівський медик С. Ляковницький дивився на Галичину початку ХХ століття як на край, що швидко розвивається й фінансово збагачується. Нагомість уряднику та письменник К. Хлендовський, маючи на увазі 80–90 роки ХІХ століття, відзначав, радше, провінційність регіону, який хотів за всяку ціну залишити заради імперської столиці – Відня.

³ Звідси зокрема, Львів Б. Грегоровича, М. Роцько-Богдановича, К. Хлендовського, К. Макушинського, С. Лема, М. Опалка, С. Василевського, А. Баумгартена, К. Шлесна чи В. Шольгіні; Дрогобич Б. Шульца, Г. Гринберга і А. Хцюка; Старий Самбір З. Стшетельської-Гринбергової й Новий Самбір А. Кучери тощо.

міста та їх околиці формують міфічну Атлантиду й Місячну землю А. Хцюка: позаміські території постають у прозі польського письменника простором «нічийної» природи та українських сіл [10]. Українці натомість творили свій образ Львова та довколишніх міст¹. Водночас увагу українських авторів привертало насамперед села: від тих, що поступово перетворювалися у містечка (як Борислав І. Франка та С. Коваліва чи Трускавець О. Пристая) до віддалених гірських поселень у зображенні В. Стефаника чи М. Черемшини, чи згодом Б. І. Антонича. Рустикалізація й етнографізація літературного образу Галичини не оминула й польську літературу².

Образ Галичини в різних мемуарних та літературних традиціях формували також етнічні та політичні стереотипи. Зокрема, багато мемуарів і художніх текстів ґрунтували на трансформації образу краю до і після Першої світової війни, протиставленні «австрійської» Галичини «польській». Ця опозиція у текстах українців та поляків мала здебільшого протилежний смисл. Обидві сторони намагалися пропагувати власну історіософію подій. Галицькі українці ділили лінію часу на відносно сприятливу півавстрійську епоху (хоча в ній теж вбачали приховане польське зверхництво), кульмінацію й поразку своїх визвольних прагнень у момент існування ЗУНРу («Листопадовий зрив»), за яким починався знову несприятливий період національного гноблення з боку сусідів, тобто поляків. В емоційному вимірі така рецепція була більше песимістичною, аніж оптимістичною. Поляки ж описували стан справ з точністю до навпаки: австрійський період, за винятком доби галицької автономії, здавався їм часом національного приниження; бої за Львів та Галичину в 1918–1919 роках – моментом героїчної оборони давніх окраїн Речі Посполитої перед новим «потопом», а міжвоєнний час – періодом реалізації вистражданого під час розборів Польщі. Відповідно польські мемуари та художні тексти, що описували Галичину першої половини ХХ століття, були загалом оптимістичними. Інша межова подія, що визначила мемуарні й літературні канони образу Галичини – Друга світова війна. Для українців вона стала рубіконом, що відокремив, з одного боку, «окуповану Польщею Галичину» від радянської «возз'єднаної України». При цьому трактування краю змінювалося залежно від політичної долі авторів. Ті, хто став радянським письменником, мусили дотримуватися усталеного трафарету й показувати щасливе життя Радянського Прикарпаття на тлі років гноблення під «буржуазно-поміщицькою Польщею» та жахів нацистської окупації. Натомість еміграційні автори вагалися між позитивним й негативним образами «українського життя» в Галичині не лише «за Польщі», але й «під німцями». Водночас значна їх частина (за винятком прорадянськи налаштованих письменників та мемуаристів) відкидала картину радісної й оновленої Західної України, трактуючи радянський час як нову окупацію.

¹ Звідси, картина столиці Галичини – Львова у мемуарах О. Заклинського та О. Барвінського, нарисах М. Голубця, І. Крип'якевича, С. Шаха, О. Надраги, прозі І. Франка, І. Керницького, З. Гарнавського, Б. Нижанківського; Бережан у споминах Б. Лепкого; Стрия у мемуарах Є. Олесницького; Станіславова у зображенні В. Макара тощо.

² Скажімо, художні твори С. Вінченза й нариси Ф. Оссендовського поетизували Гуцульщину, водночас презентуючи її як мультикультурний етнографічний регіон, а гуцулів – не стільки як українців, а як таємничих жителів гір, у жилах яких тече кров різних народів.

Окрім того, в діаспорних літературі та споминах виник образ відібраних західних земель української Галичини (Лемківщини та Надсяння), поєднаний з мотивом туги за втраченою батьківщиною. Для більшості ж галицьких поляків вересень 1939 року став початком чужої окупації, а 1946–1947 роки – моментом втрати Східної Галичини як території, котру вони вважали своєю. При цьому в літературному дискурсі соціалістичної ПНР функціонував образ польської Галичини, з виразною ностальгією за Львовом чи Станіславовом, однак без мотиву «несправедливо відібраного» краю: цього не дозволяла лояльність до СРСР. Натомість серед письменників західної польської діаспори соціалістичні ідеологеми не були поширені. Звідси – поява великого масиву текстів, присвячених «східним кресам» – містам і селам, «вирваним з польських грудей»¹. Нарешті, у єврейській літературній й мемуарній традиції можна виділити засадничу схему зображення модерної Галичини: щасливий край штотів та штетлів в австрійський період; Перша світова війна; львівський та перемишльський погроми 1918 року; відносно щасливе існування в Галичині протягом 20–30 років на тлі явного й прихованого антисемітизму. Однак цей «рай» досить швидко змінює пекло: час гетто й концентраційних таборів, знищення єврейського галицького соціуму під час нацистської окупації, тобто катастрофи (Шоа) [10, 17]². Так чи інакше, образ Галичини постійно перебуває і в площині констатації/фіксації її нинішньої «віртуальної реальності», і в ретроспективному та футурологічному вимірах.

По суті, усе XIX та XX століття цей образ залишався складним і суперечливим: Галичину вважали бідною й багатую, гостинною й ксенофобною водночас. Її зображали одним і вогнищ культурного життя Східної Європи, водночас закидаючи загумінковість, технологічну та інтелектуальну відсталість. До того ж, цей образ не раз змінювався аж до протилежності. Так втеча від реальної – не надто привабливої *Галичини* (яку частково бачимо у дискурсі Бруно Шульца) у період до Другої світової війни, після її пертурбацій стала для мемуаристів та письменників, навпаки, втечею в утопічну щасливу довоєнну *Галичину*. Зрештою, нинішній постмодерний дискурс, для якого парадоксальність є нормою, намагається сумістити негативні й позитивні образи краю в одній калейдоскопічній картині³. Цю схему обстоює частина сучасних українських

¹ З одного боку, у текстах польських письменників й мемуаристів наявний мотив майбутнього повернення на втрачені землі, з іншого – йому суперечить відсторонене бачення територій Східної Галичини, як історично споріднених, але уже майже повністю чужих для сьогоднішньої Польщі. Схожу тенденцію можна помітити і в текстах українських авторів: бажання знову вернутися на землі «за Сяном» сусідить з усвідомленням того, що минулого не можна повторити.

² У рецепції С. Лема («Високий Замок»), довоєнний Львів – місце його щасливого дитинства. Натомість післявоєнне місто не надто приваблювало письменника, було для нього мертвим, бо асоціювалося з трагедією Голокосту і пізнішою репатріацією до Польщі.

³ Один із прикладів – доволі суперечлива Галичина з текстів Ю. Андруховича. З одного боку, він нібито дистанціюється від консервативної, застиглої в традиціоналізмі, пронизаної пересудами інтелектуальної спадщини галицької інтелігенції XIX – першої половини XX століть, але з іншого – обстоює позитивний імідж Галичини як «своєї» території, форпосту європейськості на межі з євразійською цивілізацією.

інтелектуалів краю у перших десятиліттях ХХІ віку: навіть дистанціюючись від галицької традиції ХІХ–ХХ століть як такої, що не відповідає викликам постмодерної ситуації, вони залишаються її спадкоємцями.

Отож, поняття Галичини впродовж ХІХ–ХХ століть обросло настільки різними асоціаціями, міфами й стереотипами, що перетворилося на парадоксальну категорію: з одного боку, відносно чітку, а з іншого – досить розмиту й аморфну. Це щось на зразок бартіанської лексії, розлитої між цілим комплексом текстів, що апелюють до різних традицій. Водночас, досліджуючи метаморфози образу Галичини, варто згадати тезу Р. Барта про «порожність» знаку, який поступово, в процесі комунікації та інтерпретації, заповнюється значеннями й смислами. З цього погляду, літературна й мемуарна «Галичина» – один із напівзаповнених й водночас напівпорожніх знаків. З одного боку, його використання нібито чітко визначене уже на стадії створення австрійської провінції з відповідною назвою ще наприкінці ХVІІІ – на початку ХІХ століть. З іншого – різні літературні, культурні й ідеологічні традиції (українська, польська, єврейська, російська) заповнили (й доповнили) термін «Галичина» настільки різними уявленнями, що він став ширмою, за якою приховано кілька «паралельних реальностей». (Звідси – формула «разом, але окремо», якою все частіше описують співіснування національних культур у Галичині [9, 10]). Однак, попри значні відмінності, ці ментальні світи генетично поєднані своїм походженням та культурною атмосферою, у якій виникли.

Зрештою, породженням галицької багатокультурності початку – першої третини ХХ століття стали не лише створені в її контексті літературні й мемуарні тексти, але й наукові концепції, тобто інтерпретації цих текстів¹. За цими ідеями, як і за літературною традицією краю, стоїть міф Львова й Галичини – віра в їхній особливий «дух» чи «душу», за якими прихована сама «Душа світу», що визначає долю, поведінку й стиль мислення людей: *Anima Leopolitana–Anima Galiciana–Anima Mundi*. Душа настільки ж реальна та емоційно відчутна, як і віртуальна, штучно сконструйована й примарна – майже як *Fata Morgana*.

¹ У духовному кліматі віденської сецесії зламу ХІХ й ХХ століть уже звикли бачити амальгальму розгалужених асоціативних зв'язків, елементами якої стали естетика «арт нуво» у візуальній інтерпретації Г. Клімта та О. Кокошки, архітектурних проєктах О. Вагнера й А. Лооса, музикальному модернізмі А. Шенберга; літературна неoантропологія «Людини без властивостей» Р. Музіля, логічний атомізм «Трактату» Л. Вітгенштайна та праць Р. Карнапа тощо [14]. Проте й у тогочасній столиці Галичини, Львові, також можна побачити певні семантичні зв'язки, що сполучали дискурс І. Франка, Я. Каспровича, Л. Стаффа, львівських декадентів з «Молодої музи», музичні експерименти С. Людкевича з психологічними теоріями Ю. Охоровича й С. Балея, концепціями К. Твардовського та аналітиків Львівської математичної й філософської шкіл. Зрештою, і віртуальні простори С. Банаха, і філософія уяви К. Твардовського, і студії Л. Хвістека довкола меж наукового пізнання й теорії авангарду, і система інтерпретацій (фаз сприймання) літературного твору Р. Ингардена, і семіотика й прагматична логіка К. Айдукевича, і логіка висловлювань Я. Лукасевича спільні не лише тим, що обертаються довкола уявних предметів та світів – категорій, породжених феноменологічною й аналітичною думкою кінця ХІХ – початку ХХ століть. Вони виникли в конкретному місці і в означений час, як наслідок еволюції львівського (і, ширше, галицького) польсько-українсько-єврейського (а також австрійсько-німецького) наукового середовища початку – середини ХХ століття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Аристовъ Ф.* Карпато-русские писатели. Исследование по неизданным источникамъ : в 3 т. Т. 1 / Федор Аристов. – М., 1916. – 304 с.
2. *Аристовъ Ф.* Карпато-русская библиография (Аннотированная библиотека) / Федор Аристов // *Временникъ*. Научно-литературные записки Львовскаго Ставропигіона / под ред. В. Р. Ваврика. – Львовъ, 1931. – С. 49–74.
3. *Галичина: етнічна історія* / під ред. С. Макарчука. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені І. Франка, 2008. – 216 с.
4. *Голик Р.* «Галичина» як семіотична проблема: до археології образів та стереотипів / Роман Голик // *Confraternitas*. Ювілейний збірник на пошану Ярослава Ісаєвича / Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність : зб. наук. праць. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2006. – 2007. – Вип. 15. – С. 708–719.
5. *Голик Р.* Місто і його душа: образ Львова у польській та українській мемуаристиці XIX – початку XX ст. / Роман Голик // *Україна : культурна спадщина, національна свідомість, державність*. – Львів, 2008. Українсько-польсько-білоруське сусідство: XX ст. – Вип. 17 – С. 609–617.
6. *Історії літератури : зб. статей / упоряд. : Олена Галета, Євген Гулевич, Зоряна Рибчинська* (Центр гуманітарних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка). – К. : Смолоскип ; Львів : Літопис, 2010. – 184 с.
7. *Кость С.* «Стежки і прогулянки по галицькій землі» К. Запа як джерело досліджень з української етнографії / Соломія Кость // *Проблеми слов'янознавства*. – Львів, 2009. – Вип. 58. – С. 151–157.
8. *Малкин В.* Русская литература в Галиции / В. А. Малкин. – Львов, 1957. – 167 с.
9. *Монолатій І.* Разом, але майже окремо. Взаємодія етнополітичних акторів на західноукраїнських землях у 1867–1914 рр. / Іван Монолатій. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2010. – 736 с.
10. *Редліх Ш.* Разом і нарізно в Бережанах. Поляки, євреї та українці, 1919–1945 / Шимон Редліх. – Вид. 2-ге. – К. : Дух і літера, 2007. – 304 с.
11. *Хцюк А.* Атлантида. Розповідь про Велике Князівство Балаку. Місяцева земля. Друга розповідь про Велике Князівство Балаку / Анджей Хцюк ; пер. з пол. Н. Римської. – К. : Критика, 2011. – 544 с.
12. *Шлемкевич М.* Галичанство / Микола Шлемкевич. – Нью-Йорк ; Торонто : Ключі, 1956. – 120 с.
13. *Cybenko L.* Galicia Miserabilis und / oder Galicia Felix? Ostgalizien in der österreichischen Literatur / Larissa Cybenko. – Lwiw ; Wien : VNTL- Klasyka, Praesens Verlag, 2008. – 220 S.
14. *Janik A.* Wittgenstein's Vienna / A. Janik, S. Toulmin. – New York : A Touchtone Book, 1973. – 321 p.
15. *Klańska M.* Daleko od Wiednia: Galicia w oczach pisarzy niemieckojęzycznych 1772–1918 / Maria Klańska. – Kraków : Towarzystwo autorów i wydawców prac naukowych «Universitas», 1991. – 277 s.
16. *Magocsi P. R.* Galicia: A Historical Survey and Bibliographic Guide / Paul Robert Magocsi. – Toronto ; Buffalo ; London : University of Toronto Press, 1983. – 299 p.
17. *Sefer zikaron le-kehilat Turka al nehar Stryj ve-ha-seviva* (Memorial Book of the Community of Turka on the Stryj and Vicinity) / ed. J. Siegelman. – Tel Aviv, 1966. – 472 p.
18. *Wolff L.* The Idea of Galicia: History and Fantasy in Habsburg Political Culture / Larry Wolff. – Stanford : Stanford University Press, 2010. – 486 p.

Стаття надійшла до друку 10.09.2012

Прийнята до друку 22.11.2012

**ANIMA GALICIANA AND/OR FATA MORGANA :
THE REAL AND VIRTUAL GALICIA IN THE LITERATURE
AND MENTALITY**

Roman HOLYK

*National Academy of Science of Ukraine,
Ivan Krypyakevych Ukrainian Studies Institute,
4, Kozelnyka Str., Lviv, 79026, Ukraine,
e-mail: inukr@inst-ukr.lviv.ua*

This articles surveys the evolution of the image of Galicia in the literary and historiographical discourses and in the mentality. The author analyzes the semiotics of this image as the consequence of the real history of the multicultural and multinational region and as the product of the myth-making by its inhabitant.

Key words: Galicia, image, literature, history, mentality, myth, stereotype.

**ANIMA GALICIANA И/ИЛИ FATA MORGANA:
РЕАЛЬНАЯ И ВІРТУАЛЬНАЯ ГАЛИЦИЯ
В ЛИТЕРАТУРЕ И МЕНТАЛЬНОСТИ**

Роман ГОЛЫК

*Институт украиноведения имени Ивана Крип'якевича НАН Украины,
ул. Козельника, 4, Львов, 79026, Украина,
e-mail: inukr@inst-ukr.lviv.ua*

Рассмотрена эволюция образа Галиции в художественной литературе, мемуарах, историографии и менталитете вообще. Проанализировано семиотику этого образа как следствие реальной истории поликультурного и многонационального региона и как продукт мифотворчества его жителей.

Ключевые слова: Галиция, образ, литература, история, миф, менталитет, стереотип.